

Блоцький Олександр Гаврилович

1938 р.н., житель с. Чупира,

(запис 2008 р. завідуючої бібліотекою Білоус Ж.С.)

В Чупирі таких, що чинили опір колективізації, було багато: Тарасюк Омелько, Григор, Блоцький Захар, Старинський Василь, Фастівський, Зданевич Матвій. 100 чоловік вивезли в Сибір. Садити в тюрми. Сердюк Марина була засуджена, прийшла з тюрми через роки 30. Блоцького Захара з сім'єю виселили з хати і замкнули двері, в хаті померла дитина, не давали забрати труп, щоб похоронити.

Вмирили цілими сім'ями: Дишлюки, Бількевичі, Садовські, Морози, Каняки.

Збирали мертвих по селу і возили на цвинтар, скидали в одну яму, і ніхто їх не закопував. Були в селі і випадки людоїдства. Як розповідав мені мій батько, Тодоришин рід – Бількевичі, їли мертвих, але й самі, певне, отруївшись, померли. Вижили дві сестри Санька і Мариня.

Бокваневич Микола Никифорович

1923 р.н., житель с. Чупира,

(запис 2008 р. завідуючої бібліотекою Білоус Ж.С.)

Мені було на той час 9 років. Мій батько мав пару коней, віз, ремонт, три десятини землі; була корова, поросся, кури. І це все в 33-му році активісти забрали в колгосп, а ми осталися ні з чим. Все зерно, картоплю і все остальне, те, що можна було їсти, все

забрали активісти. Помню, що в 1933 р.істи не було нічого абсолютно. Голі стіни і босі діти. Подушки, одіяла і всяка одежа, яка була, ми поміняли на їжу (лущайки, висівки і всякі відходи). Одного разу мати чи батько десь добув просяної луски. Мати напекла з неї луп'яників. Не помню, скільки штук я з'їв їх, то чуть не вмер, у мене став жолудок. Нас, дітей, осталося троє у матері, батько помер з голоду. І навіть в той час приходили і шукали заховане зерно скрізь, де можна було. Але ніде не знайшли, бо не було нічого, то загрузили підводу прядивом з конопель. А потім мати заболіла тифом і її забрали в Озірно в лікарню.

Їли ми все, що найдем: листя, лободу, корінці різні. А як підріс бур'ян, то ми втрюх – брату 11 років, мені – 9 років, а сестрі – 7, – рвали бур'ян, особливо берізку, чухрали листя з дерев, шукали глей на вишнях, ліпили вареники і їли.

Після приходу матері із лікарні, а на городі посіяне жито, яке весною було вже зелене, набиралось колосом молодим. Ми його зеленим зривали, м'яли і варили суп. Я був уже пухлий од голоду, але зелене жито і бур'ян спасли нас. А пізніше, як чуть-чуть дозріло жито, то ми його зеленим зривали, сушили, мололи і пекли макоржаники. А рядом по сусідству жив Дмитревич Тимко, то в його померло двоє дітей. Їх погрузили на віз разом з нашим батьком, завернули у рядно і повезли на цвинтар.

Дишлок Одарка Терентіївна

1917 р.н., жителька с. Чупира,

(запис 2008 р. завідуючої бібліотекою Білоус Ж.С.)

Батько мав пару коней, була корова, була земля. Була клуня, гарний хлів на четверо дверей, січкаря з приводом. Лежав на вулиці матеріал на хату – забрали, розвалили клуню і хлів і забрали в колгосп. Мати сказали батькові, щоб завів коні в колгосп, бо діти вимруть з голоду. Забрали рядна, подушки і вигнали всіх з хати. Батько вийняв вікно і лазили через вікно. Що забирали в хаті, потім в селі продавали, і зараз на маминих подушках сплять. В ночвах було пригірщ муки, забрали і висипали коням у рептух. Вийшли мама з хати, а біля криниці стоїть Михасько Гудок (Дмитревич Михайло) і знімає з криниці мотузок, а криниця в нас була гарна, з верхом, і іконка там, і вишитий рушничок. Вийшли і ми, діти, з хати, а мама кажуть: «Якщо ти, Михасько,

повісишся на ній, то я тобі дам, а ні, то ти її не візьмеш». А з ними був з Білої, фамілія Єрмак, сказав, щоб не брав, бо їм треба води. Ходили по хатах свої сільські: Техтей Леонтій, Шаперенко Віктор, Дмитревич Михасько.

В сім'ї було семеро дітей, п'ятеро з них померло. Батько і брати пішли між люди і залишились живі. Мати невдовзі також померли; на похороні я дуже плакала, бо осталась одна, то мене забрала тітка в село Потіївку, там жила цілий рік, ще жила в невістки.